

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku M. D.
przy uczestnictwie I. F. i J. H.
o zatwierdzenie uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia o przyjęciu
lub odrzuceniu spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 10 stycznia 2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczynie
od postanowienia Sądu Okręgowego w W.
z dnia 7 grudnia 2017 r., sygn. akt V Ca (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

M. D. pismem z dnia 29 kwietnia 2014 r. wniosła o zatwierdzenie przez Sąd jej uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego przed Sądem Rejonowym w W. w ramach postępowania przeprowadzonego w sprawie I Ns (...) o stwierdzenie nabycia spadku po jej zmarłym ojcu T. D. i o jednocześnie odebranie przez Sąd jej oświadczenia o odrzuceniu spadku po nim.

Postanowieniem z dnia 14 czerwca 2016 r. Sąd Rejonowy oddalił wniosek, uznając, że wnioskodawczynie nie uchyliła się skutecznie od złożonego oświadczenia woli o przyjęciu spadku po ojcu.

Sąd ustalił, że ojciec wnioskodawczyni zmarł w dniu 16 kwietnia 2008 r., postępowanie o stwierdzeniu nabycia spadku o nim zostało przeprowadzone w sprawie I Ns (...) z wniosku innej córki zmarłego – I. F. i postanowieniem z dnia 20 grudnia 2011 r. Sąd Rejonowy stwierdził, że spadek po T. D. na podstawie ustawy nabyły żona K. D. oraz córki M. D., I. F. oraz J. H. po 1/4 części każda z nich.

Po śmierci T. D. pismem z dnia 12 kwietnia 2013 r. Skarb Państwa - Minister Skarbu Państwa wezwał wnioskodawczynię do zapłaty na jego rzecz kwoty 47.659,88 zł oraz kwoty 8.627,98 zł tytułem należności stwierdzonych prawomocnym wyrokiem zaocznym z dnia 22 grudnia 2004 r. Sądu Rejonowego w W. (sygn. akt VI C (...)), wydanym przeciwko spadkodawcy. Wnioskodawczyni M. D. utrzymywała bardzo dobre relacje z rodzicami. Z ojcem w latach 1998-1999 prowadziła wspólnie biuro podróży, a później spadkodawca sam prowadził różne działalności, jednak bez powodzenia, miał problemy finansowe, sprawy w sądach, toczyły się przeciwko niemu postępowania egzekucyjne. Wnioskodawczyni o tych problemach i długach wiedziała, widziała oznaczone przez komornika meble, pomagała rodzicom, płaciła za rodziców rachunki związane z utrzymaniem mieszkania, robiła im zakupy, spłacała długi ojca w sądzie. W czasie, gdy toczyła się egzekucja przeciwko ojcu rodzice podarowali jej swoje mieszkanie. Po śmierci ojca wnioskodawczyni nie podjęła żadnych czynności w celu sprawdzenia czy pozostały jakieś długi po ojcu. Sąd Rejonowy uznał, że orientacja wnioskodawczyni w sprawach ojca powodowała, iż jej błąd co do istnienia długu spadkowego, do zapłaty którego została wezwana w 2013 r. nie był usprawiedliwiony okolicznościami sprawy.

Sąd Okręgowy w W. rozpoznając sprawę na skutek apelacji wnioskodawczyni zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego i uzupełnił postępowanie dowodowe przeprowadzonym z urzędu dowodem z pisma wierzyciela - Skarbu Państwa z dnia 1 marca 2013 r., doręzonego wnioskodawczyni w dniu 15 marca 2013 r., stanowiącego wezwanie do zapłaty należności zasądzonej od jej ojca. Ustaliwszy datę otrzymania tej korespondencji, postanowieniem z dnia 7 grudnia 2017 r. oddalił apelację przyjmując, że wnioskodawczyni nie dotrzymała terminu z art. 88 § 2 k.c. do uchylenia się

od skutków swojego oświadczenia woli. Sąd uznał, że już z tego pisma wnioskodawczynie uzyskała wszystkie niezbędne informacje o tytule i wysokości długu oraz o tym, że był przedmiotem postępowania sądowego i został zasądzony wyrokiem w sprawie, której sygnatura została przytoczona. Zdaniem Sądu nie było podstaw, aby łączyć datę dowiedzenia się przez wnioskodawczynię o błędzie w zakresie wiedzy o długu spadkowym dopiero z dniem doręczenia wnioskodawczynie przez wierzyciela kopii wyroku. Sąd zwrócił też uwagę, że wnioskodawczynie składając mu żądany od niej dokument nie wskazała dlaczego wnioszek o zatwierdzenie uchylenia się przez nią od skutków oświadczenia woli złożyła z uchybieniem terminu.

Wnioskodawczynie wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego. Zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 88 § 2 k.c. i naruszenie przepisów postępowania cywilnego w wyniku uchybienia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c.

Skarżąca domagała się uchylenia zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, ewentualnie zmiany tego postanowienia przez uwzględnienie apelacji wnioskodawczynie oraz zasądzenie od uczestników na jej rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako środek odwoławczy o szczególnym charakterze, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowionego w art. 398⁹ k.p.c., w ramach którego Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie występują przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania. Skarżąca powołała się na przesłankę przewidzianą w art. 398⁹ § 1

pkt 1 k.p.c. to znaczy wystąpienie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, które ujęła w pytaniu:

„Czy przez pojęcie „wykrycia błędu” w rozumieniu art. 88 § 2 k.c., w sytuacji gdy przedmiot postępowania dotyczy uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych oświadczenia woli o przyjęciu spadku na podstawie art. 1019 k.c., należy rozumieć nabycie przez spadkobiercę wiedzy o istniejącym w stosunku do spadkodawcy zobowiązaniu majątkowym, czy też „wykrycie błędu” przez spadkobiercę należy utożsamiać z definitywną weryfikacją czy zobowiązanie majątkowe zgłoszone przez osobę trzecią, stanowi zobowiązanie wchodzące w skład spadku w rozumieniu art. 922 k.c., a jeżeli tak, czy roczny termin określony w art. 88 § 2 k.c. do uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli należy liczyć od chwili ustalenia przez spadkobiercę, czy zobowiązanie majątkowe stanowi dług spadkowy w rozumieniu art. 922 k.c.?”

Istotne zagadnienie prawne to doniosły problem prawny, nowy lub już wcześniej występujący, lecz nadal niedostatecznie rozważony i wyjaśniony, mający znaczenie nie tylko jako wątpliwość występująca w danej sprawie i rzutująca na jej rozstrzygnięcia, ale powtarzający się w przestrzeni prawnej i mający ważne znaczenie także w innych sprawach. Problem taki powinien być ujęty w powiązaniu z przepisami prawnymi, na których tle powstał i sprecyzowany w wywodzie prawnym wskazującym na źródła i przedmiot niejasności i na możliwe rozwiązania interpretacyjne. Ze względu na odmienny cel instytucji przedsądu nie może polegać na prostym odwołaniu się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia.

Wskazane przez skarżącą zagadnienia prawne nie może być uznane za istotne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. Zgodnie z art. 1019 § 2 w związku z art. 84 § 1 zdanie pierwsze i § 2 k.c. podstawę uchylenia się przez spadkobiercę od skutków prawnych niezłożenia w terminie oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku może stanowić błąd prawnie doniosły. Termin do uchylenia się od złożonego oświadczenia z powodu błędu biegnie od chwili wykrycia błędu, a więc od chwili, kiedy spadkobierca dowiedział się o dotyczących spadku faktach, których wcześniejsza znajomość spowodowałaby, że nie złożyłby takiego oświadczenia odnośnie praw do spadku, jakie złożył. Informacja stanowiąca podstawę wykrycia błędu powinna być wiarygodna, nie zaś jedynie uzasadniać

podejrzenia, że być może istotne okoliczności dotyczące spadku są inne niż przypuszczał dotąd spadkobierca. Niewątpliwie jednak pismo wierzyciela będącego organem państwowym zawierające szczegółowe dane o dłużniku, wysokości długu, fakcie przeprowadzenia postępowania sądowego i jego sygnaturze może być uznana za źródło wiarygodne.

Problem przedstawiony przez skarżącą nie budzi istotnych wątpliwości prawnych, zaś ustalenie chwili wykrycia błędu musi być przeprowadzone zawsze w konkretnych okolicznościach faktycznych sprawy.

Z przytoczonych względów powołana przez skarżącą podstawa przyjęcia jej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wystąpiła. Okoliczności sprawy nie wskazują też, aby zachodziły inne przesłanki z art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi wnioskodawczyni do rozpatrzenia.

aj